

INFORMATIVNA BROŠURA

Volonterski klub
Gimnazija Slobodan Škerović

No Hate Offline
No H@te Online

Fond za aktivno građanstvo

Vanja Rakočević
Kristina Dedić
Dimitrije Jovičević

Informativna brošura
NO HATE OFF-LINE, NO HATE ON-LINE

Izdavač:
Gimnazija *Slobodan Škerović*

Korektura:
Mirjana Perović

Grafičko oblikovanje:
INTRO dizajn studio
introstudio.me

Štampa:
Vapor DOO

Tiraž:
100

CIP - Каталогizacija у публикацији
Национална библиотека Црне Горе, Цетиње
ISBN 978-9940-9080-7-2
COBISS.CG-ID 26035728

Podgorica, 2014.

Uvodna riječ

Govor mržnje na internetu predstavlja svaki oblik izražavanja koji podstiče, promovise ili opravdava netoleranciju, diskriminaciju i neprijateljstvo prema pripadniku/pripadnici druge rase, nacionalnosti, vjeroispovijesti, pola, seksualne orijentacije, porijekla i ostalih ličnih svojstava pojedinca/pojedinke ili grupe.

Govor mržnje nije nov fenomen, ali uz upotrebu interneta poprima drugačiju dimenziju, posebno među mlađom populacijom. Razvoj društvenih mreža povećao je stepen učešća mladih u virtuelnom svijetu, i to na različite načine: od održavanja kontakata sa vršnjacima, kreiranja novih, do razmjene mišljenja i iskazivanja ličnih stavova. Svijet prepun novih mogućnosti i izazova, za mlade je istovremeno i prijatna. Zloupotreba interneta ne odnosi se samo na prevare ili na najčešće asociranu – pornografiju, već su djeca i mladi s toga mnogo češće izloženi govoru mržnje, odnosno različitim oblicima diskriminacije i netolerancije (primanje prijetećih poruka, vrijeđanje, širenje glasina, ucjena, nedozvoljeno objavljivanje fotografija/video snimaka). Dakle, kao i u stvarnom (*off-line*), mladi ljudi i u virtuelnom svijetu (*on-line*) lako postaju žrtve nasilja, ali i podstrekači kršenja ljudskih prava.

Vjerujemo da djeci i mladim ljudima treba prenijeti premisu da je *on-line* svijet javni prostor i da se principi i vrijednosti ljudskih prava i u njemu moraju jednako poštovati kao u realnom, te da im treba pružiti neophodnu pomoć i podršku da nauče da prepoznaju govor mržnje na internetu i adekvatno reaguju na njega. Upravo zato Volonterski klub Gimnazije *Slobodan Škerović* pokrenuo je projekat *No hate off-line, no hate on-line*, u čijem centru su bili mladi ljudi, a realizovan je kroz komplementarne *on-line* i *off-line* aktivnosti i inicijative radi suzbijanja govora mržnje na internetu.

Želeći da naš pristup bude što obuhvatniji, povezali smo se sa organizacijama i pojedincima koji su nam pomogli u realizaciji projekta: Dragana Papić, Dijana Uljarević (NVO FORUM MNE), Vladimir Vulić (NVO Digitalizuj.me), Sabra Decević (NVO Djeca Crne Gore), Duško Mihailović (PR agencija PRICA), Ajša Hadžibegović, Darko Ivanović (NVO Građanska alijansa). Svako od njih, u svom domenu, rješavao je planirane zadatke kako bi se projekat uspješno realizovao.

Projekat je realizovan uz finansijsku podršku Fonda za aktivno građanstvo.

Brošura pred Vama nastala je iz potrebe učesnika projekta da svoja iskustva u vezi s modelima aktivnog učešća učenika, njihovom saradnjom sa nastavnim osobljem, kao i metodologijom u suzbijanju govora mržnje, kako u školi, tako i u *on-line* svijetu, podijele sasvima koji žele da u svojim školskim zajednicama pokrenu slične preventivne programe, kao platforma i putokaz ka svijetu koji možda i ne može biti idealan, ali svakako može biti bolji.

Vanja Rakočević,
koordinatorka projekta

Vršnjački edukatori

Gimnazija Slobodan Škerović

Irina Banašević Ib, Marko Šćepanović Ic, Milica Irić Ile, Marija Boljević If, Nikola Taboš Iig, Itana Bulatović Ili, Tamara Nikezić IIL, Aleksandra Gačević IIIf, Anja Pejović IIIj, Tijana Tintor IIIj, Tamara Ninković IIIj, Kristina Dedić IIIk, Jelena Radonjić IIIk, Dea Đebrić IVa, Bojana Terzić IVa, Nina Pavićević IVm

Gimnazija Cetinje

Nikoleta Četković I2, Milena Marković I2, Stefan Marković II1, Olivera Vuletić II1, Ana Jovović II1, Vanja Pejović II1, Milica Knežević II2, Andrea Komnenić III1, Dimitrije Jovićević III1

0 projektu

No Hate Offline
No H@te Online

Na postojanje i važnost rješavanja problema govora mržnje na internetu ukazuju rezultati brojnih istraživanja sprovedenih kod nas i u Evropi, ali i praksa:

- Djeca i mladi nemaju dovoljno informacija o bezbjednom korišćenju interneta, kao ni o vrstama zloupotreba putem njega. Istraživanja ukazuju na to da su vrlo često doživjeli različite vrste zloupotrebe i neprijatnosti na internetu koristeći društvene mreže, ali i da ne prepoznaju govor mržnje kao pojavu kojom krše nečija ljudska prava i vrše nasilje nad njim. Verbalno nasilje i nasilnu komunikaciju na internetu vide kao nešto što ne smatraju lošim i nedopuštenim, navode da je takav vid odnosa prihvatljiv putem interneta, dok ga u realnom životu smatraju nevaspitanim i neoprostivim.
- Većina roditelja ne zna šta djeca i mladi rade na internetu, niti djeca o tome, ali ni o neprijatnim situacijama koje su doživjeli, razgovaraju sa njima. Roditelji, pak, nisu informisani o svim načinima zloupotebe, niti znaju kako da zaštite svoju djecu.
- Nastavnici često ne znaju kako da reaguju kada prepoznaju problem govora mržnje na internetu u školskoj sredini, ali i u okruženju, što često rezultira usložnjavanjem problema i izazivanju različitih oblika nasilja nad djecom i mladima i među njima.
- U našoj zemlji ne postoje jasne procedure niti ustaljena politika postupanja u određenim situacijama nasilja nad djecom i njihove zloupotrebe putem interneta.

Radeći sa mladima i za mlade, prepoznali smo problem govora mržnje na internetu u našoj školskoj sredini, ali i u okruženju, koji je vrlo često eskaliralo do konflikata i raznih oblika nasilja uključujući učenike naše i drugih škola i/ili nastavnički kolektiv. Tako se i rodila ideja da osmislimo i pokrenemo projekat.

No hate off-line, no hate on-line, sa ciljem da se suzbije govor mržnje na internetu što podrazumijeva i skretanje pažnje na problem, ali i građenje kapaciteta mladih ljudi za sticanje kompetencija potrebnih da prepoznaju i efikasno djeluju protiv ovakvog vida kršenja ljudskih prava i u *on-line* i *off-line* svijetu.

Obuhvatajući učenike, roditelje i nastavnički kolektiv u gimnazijama u Podgorici i na Cetnju, u periodu od januara do septembra 2014. godine, projekat je realizovan kroz sljedeće aktivnosti:

- **trening za vršnjačke edukatore i mentore,**
- **vršnjačke radionice,**
- **konkurs za izradu vizuelnog identiteta kampanje,**
- **ispitivanje stavova o govoru mržnje na internetu,**
- **uspostavljanje on-line i off-line platforme za diskusiju:**
  - medijska kampanja
  - kreiranje i moderacija Facebook i Twitter naloga
  - panel diskusije
  - javne debate
  - informativna brošura

**Aktivnosti realizovane
u okviru projekta**

**No Hate Offline
No H@te Online**

TRENING ZA VRŠNJAČKE EDUKATORE I MENTORE

Programom obuke učesnika projekta planirani su i održani treninzi sa ciljem da se mladi prvenstveno međusobno upoznaju, uspostave tim, edukuju se o ljudskim pravima, govoru mržnje i načinima njegovog suzbijanja, kao i pripreme za realizaciju aktivnosti u prevenciji govora mržnje na internetu. Tokom šestočasovnih treninga, mladi su pohađali radionice i sesije vezane za navedene teme, kroz koje su stekli znanja i vještine neophodne za vršnjačke edukatore i načine da ih primijene u praksi.

Obuka u okviru projekta planirana je i izvedena u skladu sa postavljenim ciljevima: da mladim ljudima predstavlja podršku neophodnu pri suočavanju sa izazovima pozicije aktivnih građana koji ne zatvaraju oči pred problemom i obezbijedi im prednosti u iznalaženju rješenja koja su optimalna jedino pod uslovom da njima ne dovode u pitanje ni sebe ni druge. Tokom obuke izgrađena je čvrsta spona među učenicima, odabranim nastavnicima i stručnim saradnicima-mentorima, kao pretpostavka kvalitetu rezultata koji se mogu

ostvariti jedino saradnjom, povjerenjem i razmjenom znanja i iskustava.

Kreirana je mreža od 25 vršnjačkih edukatora-učenika, 3 nastavnika i 2 stručna saradnika obje gimnazije.

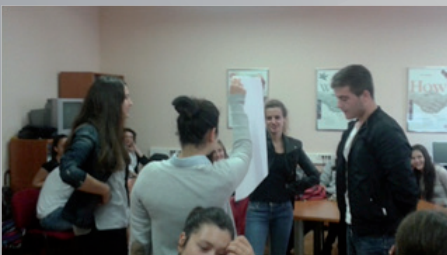
Trenerice: Vanja Rakočević (dan 1), Dijana Uljarević i Dragana Papić (dan 2 i 3).

VRŠNJAČKE RADIONICE

Održanim radionicama (ukupno 25) obuhvaćeno je oko 750 učenika gimnazija u Podgorici i na Cetinju. Jedna radionica održana je za 25 učenika Srednje stručne škole *Ivan Uskoković*.

U toku radionica, vršnjački edukatori su sa svojim vršnjacima diskutovali o pojmu govora mržnje na internetu, posljedicama koje ima i odgovornostima koje takva vrsta ponašanja nosi sa sobom. Vršnjački edukatori su ukazali na važnost razumijevanja i prevencije govora mržnje na internetu, ali i u svakodnevnom životu.

Sloboda govora jedno je od osnovnih ljudskih prava. Ipak, to ne znači da je neograničena; sloboda izražavanja prestaje tamo gdje počinje da se ponižava ili vrijeđa neka druga grupa.

Evropska konvencija o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda

Program radionice, koji su kreirali vršnjački edukatori, sastojao se iz 3 glavne aktivnosti:

Anketa Pita – Uvodna aktivnost, interaktivna anketa, kroz koju smo ispitivali iskustva i odnos učenika prema primjerima govora mržnje na internetu.

Igra uloga kroz zadate situacije – Učenici se dijele u četiri grupe. Tri grupe dobijaju primjer situacije koji prikazuje govor mržnje u stvarnom i virtuelnom svijetu. Nakon dogovora na nivou malih grupa, u plenumu, učenici kratko odglume i prikažu problem/situaciju. Zatim se fokusiraju na rješavanje problema, odnosno prikazuju kako bi reagovali u toj situaciji. Četvrtu grupu čine učenici-posmatrači koji bilježe i iznose zapažanja o radu grupa, nakon čega diskutuje se o kvalitetu i primjenjivosti ponuđenih rješenja za date situacije.

Prikazivanje video materijala i diskusija – Učenici gledaju kratak video klip (*No Hate Ninja Project - A Story About Cats, Unicorns and Hate Speech*) koji objašnjava govor mržnje na internetu, njegove uzroke i posljedice, kao i načine na koji se može suzbiti, odnosno kako svako od nas može dati doprinos kako bi se smanjila ova vrsta nasilja. Zatim slijedi diskusija o ličnoj odgovornosti i mogućnostima prevencije.

ISPITIVANJE STAVOVA MLADIH, RODITELJA I NASTAVNIKA O GOVORU MRŽNJE NA INTERNETU

S ciljem da ispitamo iskustva i stavove učenika, roditelja i nastavnika o govoru mržnje na internetu, u toku marta i aprila 2014. godine sproveli smo istraživanje u Gimnaziji *Slobodan Škerović* u Podgorici i Gimnaziji na Cetinju, na sljedećem uzorku: 200 učenika (72 učenika i 128 učenica), 50 nastavnika (15 nastavnika i 35 nastavnica) i 50 roditelja (19 očeva i 31 majka). Istraživački tim činile su Milosava Mrdak-Mitrović, prof. sociologije, Dijana Janković, psihološkinja, i Vanja Rakočević, pedagogica, dok su anketari bili vršnjački edukatori ovog projekta.

Najznačajniji rezultati:

Rezultati ankete ukazuju na to da su gotovo svi učenici obuhvaćeni uzorkom **korisnici interneta**. Većina ispitanih roditelja i nastavnika takođe koristi internet. Iz dobijenih rezultata može se zaključiti da se jaz između generacija, u vezi sa korišćenjem novih tehničko-tehnoloških dostignuća (poput računara i interneta) smanjuje, jer je njihova upotreba postala nužnost za obavljanje većine poslova u savremenom svijetu.

Uočeno je značajno neslaganje između roditelja i učenika u **percepciji vremena koje učenici dnevno izdvoje za korišćenje interneta**. Naime, trećina roditelja smatra da njihova djeca koriste internet više od tri sata dnevno, dok samo 3,5% ispitanih učenika to potvrđuje u svojim odgovorima.

Najčešći razlog upotrebe interneta među učenicima je druženje sa prijateljima. Ispitani roditelji takođe prepoznaju druženje s vršnjacima kao glavni motiv za korišćenje interneta djece, ali ne uočavaju da društvene mreže, osim u svrhu održavanja prijateljstva, služe i za sticanje novih poznanstava. Značajan je i podatak da više od trećine učenika internet koristi za nalaženje informacija i sadržaja u vezi sa školskim gradivom, a što je u skladu sa nalazom da nastavnici koji i sami koriste internet upućuju učenike na korišćenje ovog resursa kao izvora znanja, skrećući im pažnju da podaci na internetu nisu uvijek vjerodostojni.

Skoro svi **roditelji** (88%) **razgovaraju sa svojom djecom** o tome u koje svrhe koriste internet. Takođe, **roditelji primjećuju promjene raspoloženja** (30%) kod svoje djece nakon korišćenja interneta. Ove činjenice upućuju na to da roditelji žele da imaju određeni stepen uvida u ponašanje djece na internetu, što ih čini dobrim resursom podrške kada su u pitanju problemi sa kojima se djeca mogu suočiti prilikom korišćenja interneta.

Skoro svi učenici **definisali su pojam govor mržnje** sa svog stanovišta (99%). Oni su govor mržnje najčešće poistovjećivali sa verbalnim nasiljem (vrijeđanje, podsmijavanje, ponižavanje, klevetanje, provociranje...), sa različitim oblicima ispoljavanja predrasuda (netolerancija, diskriminacija, širenje mržnje i nasilje, zlostavljanje), zatim sa narušavanjem tuđe privatnosti kroz objavljivanje uvredljivih tekstova i fotografija, a ovaj pojam su dovodili i u vezu sa kršenjem osnovnih ljudskih prava i sloboda.

Govor mržnje na internetu iskusila je trećina anketiranih učenika (od ovog broja, polovina učenika je to neprijatno iskustvo doživjela više puta), a u istom broju i sami su bili akteri govora mržnje kroz pisanje uvredljivih/pogrdnih/podsmješljivih komentara na društvenim mrežama. Manje od petine anketiranih roditelja izjavilo je da su njihova djeca doživjela govor mržnje na internetu, a u približnom procentu su i nastavnici kojima su se učenici požalili da su bili žrtve govora mržnje na internetu. Ovo nepodudaranje odgovora učenika sa odgovorima roditelja i nastavnika može se objasniti time da djeca ne govore baš o svemu svojim roditeljima i nastavnicima, i da neke oblike ispoljavanja govora mržnje shvataju kao šalu ili kao nešto što je manje bitno jer se radi o virtuelnom svijetu.

Kao **najčešći povod za govor mržnje** učenici, roditelji i nastavnici prepoznali su fizički izgled, seksualno opredjeljenje, a zatim i nacionalnu i vjersku pripadnost, kao i materijalni status.

Što se tiče **načina suočavanja sa govorom mržnje**, dvije trećine anketiranih učenika ignoriše neprimjerene sadržaje koji su im upućeni, dok jedna trećina uzvraća istom mjerom. Pri tom, većina učenika (86%) ne zna gdje da potraži pomoć u slučaju da su doživjeli govor mržnje. Za razliku od svoje djece, značajan broj roditelja (64%) zna kome i/ili gdje mogu da se obrate za pomoć u slučaju da njihova djeca dožive govor mržnje na internetu. U odgovorima se najčešće navode se policija i Ombudsman, školski pedagog/psiholog, roditelji, odjeljenjski starješina i NVO.

Najčešći prijedlozi za suzbijanje govora mržnje koji se pojavljuju u odgovorima učenika, roditelja i nastavnika su: edukacija i informisanje radi razvijanja svijesti o posljedicama govora mržnje na internetu, povećana roditeljska kontrola i uvođenje administratora za brisanje uvredljivih sadržaja.

KONKURS ŠTA JE ZA TEBE GOVOR MRŽNJE NA INTERNETU?

Za potrebe medijske kampanje i projektnih aktivnosti, Volonterski klub Gimnazije *Slobodan Škerović* raspisao je konkurs za izradu vizuelnog identiteta projekta. Na konkursu su učestvovali učenici obje gimnazije uključene u realizaciju projekta. Logo, slogan i kreativni izraz projekta morali suda nose jasnu poruku da je *on-line* prostor javni prostor i da se principi i vrijednosti ljudskih prava u njemu moraju poštovati kao i u stvarnom svijetu.

Prikupljena su rješenja u tri kategorije i dodijeljene prve nagrade.

I KATEGORIJA

LOGO PROJEKTA:
Danilo Joksimović, IIe

**No Hate Offline
No H@te Online**

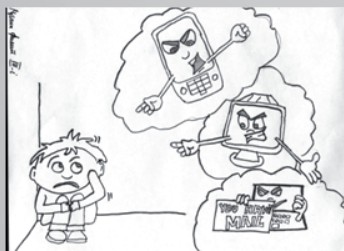
II KATEGORIJA

SLOGAN PROJEKTA:
Aleksandra Gačević, IIIf

**PODIGNI GLAS,
ZAUSTAVI MRŽNJU.**

III KATEGORIJA

KREATIVNI IZRAZ:
Filip Mugoša, IIIi

Nagrada za osvojena prva mjesta u sve tri kategorije bila je ulaznica za dvodnevnu interaktivnu konferenciju Spark.me. Ulaznice je dodijelio organizator konferencije – kompanija doMen.

Kako pobjednici na konkursu, Danilo i Filip, nisu bili u mogućnosti da učestvuju u radu konferencije, Aleksandri su se pridružili vršnjački edukatori Kristina Dedić i Dimitrije Jovičević. Konferencija je održana 19-20. juna 2014. godine u hotelu Maditeran u Budvi i okupila je oko 400 učesnika (više informacija na www.spark.me).

Tokom dvodnevnog programa na crnogoskom primorju, gimnazijalci su imali priliku da čuju predavanja i govore o tome kako pronaći *iskru* i načine da pravu inspiraciju pretvore u veliki uspjeh. Ovogodišnji govornici su sa mnogobrojnom publikom podijelili svoje iskustvo, znanje i najnovije svjetske proizvode u oblastima kojima se bave. Naši edukatori su sa ove konferencije ponijeli mnoge lijepe uspomene, što dokazuje i Aleksandrin komentar: *Nevjerovatna skupina različitih iskustava. Tema je ista, a nebrojeno je pogleda i stavova. Naučiš da očekuješ neočekivano. Neponovljivo, brzo i fantastično!*

USPOSTAVLJANJE ON-LINE I OFF-LINE PLATFORME ZA DISKUSIJU

MEDIJSKA KAMPANJA

Vršnjački edukatori i koordinatorica, tokom trajanja projekta, realizovali su medijsku kampanju radi podizanja nivoa svijesti mladih, roditelja i nastavnika o govoru mržnje na internetu i stvaranja sredine bez govora mržnje u kojoj svi zajedno učestvuju u intervenciji.

Medijska kampanja obuhvatila je realizaciju sljedećih aktivnosti:

- predavljanje projektnih aktivnosti na web sajtovima škola;
- gostovanja u TV i radijskim emisijama;
- tekstovi u pisanim i elektronskim medijima;
- štampanje i distribucija informativne brošure.

KREIRANJE I MODERACIJA FACEBOOK I TWITTER NALOGA

Radi uspostavljanja *on-line* platforme za diskusiju, kao i radi postizanja veće vidljivosti projektnih aktivnosti, kreirani su *Facebook* i *Twitter* nalozi na najpopularnijim društvenim mrežama među mladima.

Nakon vođenja uspješne *on-line* kampanje, navodimo par tvitova koji su se mogli pronaći na našem *Twitter* profilu:

- Jedan klik i hajde da se mrzimo vrijeme počinje!
- Nikolina poručuje: Govor mržnje nije demokratija. Govor mržnje je zloupotreba demokratije!
- Ljudi osuđuju i muče onoga koga mogu, kad ne mogu onoga koga bi htjeli. Koja je to avetinska situacija...
- Koga ne pogadja riječ, neće ni batine.
- Jedno pitanje za @NoHateGimnazije:

Da li je gori hate on-line od hate live? #vrsnjackonasilje je samo ogleдалo! @NoHateGimnazije odgovor: Moguće je popraviti trenutnu situaciju i gimnazijalci to znaju i shodno tome djeluju. Nada svakako postoji!

Naravno, ni najpopularnija društvena mreža, *Facebook*, nije bila zanemarena. Putem Fb stranice redovno smo obavještavali javnost o svim aktivnostima realizovanim u okviru projekta, pozivajući ih na učešće u *on-line* i *off-line* raspravama i debatama.

PANEL DISKUSIJE

Panel diskusije, otvorene za učenike, nastavnike, roditelje, predstavnike civilnog društva i medija, održane su 28. maja u Gimnaziji *Slobodan Škerović* i 4. juna 2014. godine u Gimnaziji na Cetinju.

Panel diskusije je moderirala Ajša Hadžibegović (NVO Građanska alijansa), a panelisti su bili predstavnici različitih medija i organizacija, inače aktivni tviteraši: Vladimir Vulić (NVO Digitalizuj.me), Duško Mihailović (PR agencija PRICA), Darko Ivanović (Građanska alijansa), Milena Jovičević, maturantkinja podgoričke Gimnazije.

U diskusiji je bilo govora o digitalnoj pismenosti, uz osvrt na to koliko mladi zapravo koriste internet, kao i o različitim percepcijama vremena provedenog na internetu,

kvalitetu tog vremena i rizicima i posljedicama koje sobom nosi. Panelisti su sa učesnicima podijelili svoja lična iskustva u vezi sa govorom mržnje, razgovarali o reakciji na govor mržnje – ignorisati ili vratiti istom mjerom, kome se obratiti i prijaviti govor mržnje. Na kraju, panelisti i učesnici su iznijeli mišljenja o tome šta se može uraditi da se suzbije i spriječi govor mržnje na internetu – na ličnom i društvenom nivou, vodila se rasprava da li je poželjnija i primjenjivija kontrola ili edukacija, cenzura interneta ili informisanje i razvoj svijesti svi članova društva.

Pored učenika dvije gimnazije obuhvaćene projektom, panelu održanom u Podgorici prisustvovalo je i 30 učenika Srednje stručne škole *Ivan Uskoković*, pomoćnik direktora i pedagogica te Škole.

DEBATE

Zahvljujući saradnji sa Debatnim klubom Gimnazije *Slobodan Škerović*, u okviru projekta održane su javne debate na temu *Na internetu svako treba da iskaže ono što želi*. Debate su održane u maju 2014. godine.

Inicirana motom da je bolje gledati život u pozorišnom komadu nego pozorišni komad u životu, ova tema je zainteresovala mlade. Debateri su na jedinstven način predstavili sve vrline i mane iskazivanja mišljenja na *on-line* platformi, stavivši akcenat na posljedice koje nastaju zbog neodgovornog korišćenja interneta i nepoznavanja granica u poštovanju ljudskih prava. Debatu održanoj u Podgorici prisustvovalo je i 30 učenika Srednje stručne škole *Ivan Uskoković*, pomoćnik direktora i pedagogica te Škole.

Tokom debate organizovane za učenike i nastavnički kolektiv u prostorijama Srednje stručne škole *Ivan Uskoković*, medijatorka debate ostvarila je interakciju s publikom, pa su srednjoškolci postavljali pitanja debaterima i medijatorki o svim nejasnoćama ili (ne)slaganjima koja su imali tokom debate.

AKTIVNOSTI REALIZOVANE U OKVIRU NACIONALNE KAMPANJE

GOVORU MRŽNJE NA INTERNETU

Kampanju *Suzbijanje govora mržnje na internetu* koja se realizuje u periodu 2012-2015 radi suzbijanja rasizma i diskriminacije na internetu kroz obučavanje mladih ljudi i omladinskih organizacija, inicirao je Savjet Evrope.

Kampanja uključuje aktere na evropskom i na nacionalnim nivoima (sve zemlje članice Savjeta Evrope – 40 zemalja) kroz niz aktivnosti, kao što su: trening kursevi, kreiranje edukativnog materijala, nacionalnih seminara i konferencije. Nacionalne kampanje će, između ostaloga, za cilj imati da vlastima skrenu pažnju na ovaj problem i potrebu da se što prije nešto preduzme u vezi s tim. Kampanja je pozitivna i ima proaktivnu poruku – kampanja za slobodu izražavanja na internetu, ali s jasnom porukom protiv svih oblika rasizma i diskriminacije. Ona promovise jednakost, dostojanstvo, ljudska prava i različitosti, a protiv je govora mržnje, rasizma i diskriminacije na internetu. U Crnoj Gori kampanju koordinise i sprovodi Uprava za mlade i sport kroz nacionalni komitet u čiji sastav ulaze predstavnici različitih zainteresovanih strana (Uprava za mlade i sport, Ministarstvo prosvjete, Forum MNE, Crnogorski omladinski forum, nezavisni eksperti i istraživači).

Aktivnosti projekta *No hate off-line, no hate on-line* uvrštene su u nacionalnu kampanju i, shodno tome, adekvatno promovisane. Zahvaljujući ostvarenoj saradnji sa Upravom za mlade i sport, vršnjački edukatori su, kao dodatne aktivnosti, snimili promo spot, učestvovali na regionalnoj konferenciji i projektu Regionalni autobus za borbu protiv govora mržnje na internetu.

U okviru kampanje *NE govoru mržnje na internetu* Uprava za mlade i sport u partnerstvu sa Volonterskim klubom Gimnazije *Slobodan Škerović* snimila je promo spot sa vršnjačkim edukatorima koji je, pored projektne Fb stranice i školskog sajta, objavljen i na sajtu www.sebizelim.me i emitovan na RTCG.

Takođe, po pozivu NVO Forum MNE i Uprave za mlade i sport Crne Gore, naši vršnjački edukatori, Jelena Radonjić i Stefan Marković, prisustvovali su regionalnoj konferenciji koja je održana 28-29. aprila 2014. godine u hotelu Maestral u Budvi. Cilj konferencije, pored sprovođenja aktivnosti na nacionalnom nivou, bio je i pospješivanje regionalne saradnje u efikasnom suzbijanju govora mržnje na internetu.

Zaključeno je da se o problematici nasilja kod nas ne govori dovoljno i da se mora raditi na razvijanju svijesti građana, ne bi li se već postojeći visok nivo tolerancije prema nasilju spustio – kako kod nasilnika, tako i kod onih koji nasilje trpe. Konstatovano je da se mora raditi na pravima manjina i ugroženih grupa. Istaknuta je važnost uloge medija, čije bi predstavnike trebalo obučiti tako da koriste jezik koji je prihvatljiv, nestereotipian i nediskriminišući.

Pod pokroviteljstvom Savjeta Evrope, realizovan je projekat *Regionalni autobus za borbu protiv govora mržnje na internetu (NO HATE SPEECH REGIONALNI BUS)*, u okviru koga je organizovana petodnevna regionalna tura sa ciljem da se promoviše Pokret za borbu protiv govora mržnje (*NO HATE SPEECH MOVEMENT*), kao i da se podigne svijest o posljedicama koje govor mržnje na internetu ima.

Trideset pet mladih ljudi (volontera) iz 5 zemalja (Crna Gora, Srbija, Mađarska, Slovenija, Slovačka) putovalo je zajedno od zemlje do zemlje u brendiranom autobusu i promovisalo kampanju u periodu od 25. do 30. 08. 2014. godine. Jedna od 7 predstavnika Crne Gore bila je Kristina Dedić, vršnjačka edukatorka našeg projekta i PR nacionalne kampanje. Predstavници svake zemlje u sklopu ovog projekta bili su u prilici da organizuju niz sastanaka i događaja za volontere i širu javnost. Svaka posjeta nekoj zemlji tokom pet dana regionalne turneje sastojala se od sljedećih aktivnosti: posjeta ministarstvima, organizovanje javnih manifestacija, kao i kulturne i obrazovne aktivnosti.

Dolazak ove ture u Podgoricu je organizovan za 30.08.2014., kada je na glavnom gradskom trgu u 11 sati održan *flash mob*, kao i pokretna izložba u okviru koje su se posjetioци upoznali sa kampanjom za borbu protiv govora mržnje. Naši vršnjački edukatori s učešćem podržali ovu aktivnost, ujedno i obavještavajući javnost i učenike dvije gimnazije uključene u projekat.

Kako je naše projektne aktivnosti prepoznao i NVO sektor, po pozivu Asocijacije za demokratski prosperitet - Zid iz Podgorice, naše vršnjačke edukatorke, Marija Boljević i Milica Irić, učestvovala su na intersektorskom *Forumu(Ne)sigurnost mladih u Crnoj Gori u realnom i internet prostoru*. Forum je održan 26. juna 2014. u Podgorici.

Naše edukatorke su na njemu aktivno učestvovala e i predstavile projektne aktivnosti i rezultate istraživanja sprovedenog u okviru projekta.

Forumi ovog tipa predstavljaju veliko iskustvo za mlade i ohrabrujuće je znati da postoji želja i podrška institucija da se problem vršnjačkog nasilja prevaziđe što bolje i efikasnije, istakla je Marija.

Volonterski klub

Gimnazija Slobodan Škerović

Volonterski klub Gimnazije *Slobodan Škerović* formiran je školske 2006/07. godine, sa željom i ciljem da se u obrazovnoj instituciji, među učenicima i nastavnicima, promoviraju i afirmiraju volonterski rad kao organizovan način uključivanja mladih u određene volonterske aktivnosti i stvaranje mogućnosti za njihovu realizaciju, uz prepoznavanje vrijednosti koju imaju za našu zajednicu.

Već osmu godinu svog postojanja, volonteri svoje slobodno vrijeme posvećuju društveno korisnim aktivnostima, stiču znanja o aktivnom učešću građana u zajednici, ohrabruju se za pokretanje inicijativa, druže se sa ostalim vršnjacima (omogućeno je druženje gimnazijalaca iz obje smjene), razvijaju kompetencije poput sposobnosti rada u timu, komunikativnosti i imaju mogućnost za ostvarivanje profesionalnih kontakata. Osim toga, VKG širi i zagovara altruizam (uvjerenje da je pomaganje drugima neophodan i sastavni dio potpunog i dobrog života). Za razliku od mnogih stvari u životu, volontiranje je izbor – naš izbor.

Danas, naš klub broji 205 članova. Koordinatorica svih aktivnosti i osnivačica kluba je Vanja Rakočević, pedagogica Gimnazije.

U proteklih osam godina, realizovali smo brojne akcije, samostalno i u saradnji sa velikim brojem nevladinih organizacija, omladinskih i sportskih udruženja, lokalnih institucija, sa obrazovnim ustanovama, međunarodnim organizacijama, radi organizovanja i implementacije zajednički osmišljenih akcija i projekata, ili u vidu pružanja podrške za realizaciju volonterskih akcija.

Primjenom osnovnih vrijednosti – solidarnosti, tolerancije, ravnopravnosti, mira i nenasilja, volonterizam fokus sa onog *ja, moje i naše* pomjera na saznanje o tome šta znači biti društveno odgovorno biće, a misao o onome *šta sve ne možemo* biva zamijenjena osećajem **koliko, u stvari, možemo.**

Vrata Volonterskog kluba Gimnazije otvorena su za sve gimnazijalce koji žele, mogu i znaju da uvedu i pokrenu promjenu. Pridruživanje klubu je moguće učiniti u Školi, kod pedagogice ili putem naše grupe na *Facebook*-u. Detaljnije informacije o dešavanjima u sklopu Volonterskog kluba možete pronaći na sajtu Škole www.gimnazijapag.com (Aktivnosti učenika – Volonterski klub) ili Fb profilu Škole.

Fond za aktivno građanstvo

Fond za aktivno građanstvo –
Program Građanska akcija
Vaka Đurovića – Nova Varoš II,
81000 Podgorica
fond@faktcg.org
www.faktcg.org

No Hate Offline
No H@te Online

Fb: No hate offline - No hate online
Twitter: @No Hate Online MNE
#NOHATEMNE

Volonterski klub
Gimnazija Slobodan Škerović

Volonterski klub Gimnazije
Slobodan Škerović
Vaka Đurovića bb, 81 000 Podgorica
pedagog@gim-pg.edu.me
www.gimnazijapg.com